

Огнев'юк Віктор Олександрович

—

**ректор Київського університету імені
Бориса Грінченка, доктор філософських
наук, професор, академік НАПН України.**

***“Шкільна освіта у контексті семи
еволюційних поступів”***

Еволюційний поступ освіти

“Поступ” – це рух позитивних змін.

Зважаючи на філософське осягнення історичних реалій та логіки розвитку освіти, відбулося шість, а нині відбувається сьомий еволюційний поступ освіти.

Перший еволюційний поступ освіти

- ✓ У Стародавньому світі відбулося зародження ідеї школи, прообразом якої стала **сім'я як перша ланка освіти.**

**У зародковій формі
виникла педагогічна
діяльність, відбулося
виокремлення
навчання і
виховання**

Другий еволюційний поступ освіти

✓ XII – III тис. до Р.Х. – винайдення людиною протописьма - Кам'яна могила

✓ 5 тис. років тому - створення перших шкіл у стародавній державі Шумер

Другий еволюційний поступ освіти

Процес розвитку суспільства було забезпечено механізмом збереження та передачі інформації засобами письма та способом залучення кожного нового покоління не тільки до культурної спадщини попередніх поколінь, а також до **готовності творити нові зразки культури.**

Третій еволюційний поступ освіти

Період Античності:

- розгортання ідеї школи до масштабу суспільного явища (Фалес та інші мудреці, Піфагор і його учні);
- педагогічна діяльність стає професійною (софісти і Сократ у Європі, Конфуцій у Китаї);
- поява перших навчальних закладів (Академія Платона, Лікей Аристотеля).

Четвертий еволюційний поступ освіти

Період Середньовіччя:

**відкриття шкіл при монастирях та церквах;
християнські цінності – основні морально-етичні
засади освіти; людина віруюча – як ідеал;**

- 787 р. – **Карл Великий** –
утворення шкіл у всіх єпархіях,
при кожному монастирі;
- 988 р. – **Володимир Великий** –
зобов'язався віддавати всіх дітей
на навчання.

П'ятий еволюційний поступ освіти

Доба промислового виробництва:

- класно-урочна система Я. А. Коменського

За Е. Тоффлером:

“Відкритий курс”:

навички читати
й писати,
початки арифметики,
історії та ін.

“Прихований курс”:

пунктуальність,
уміння підкорятися,
уміння виконувати
механічну, одноманітну
працю.

П'ятий еволюційний поступ освіти

- шкільна освіта стала масовою;

**- відбувся розвиток шкільної
індустрії;**

**- надбаннями стали гуманізм,
пріоритет загальнолюдських
цінностей та ліберальна педагогіка;**

**- освітній ідеал - людина
енциклопедичних знань і освічений
та підприємливий джентльмен
(Локк).**

П'ятий еволюційний поступ освіти

Школа стала не тільки освітньою інституцією та механізмом соціалізації особистості, а й **важливим чинником** суспільного розвитку, вагомим споживачем товарів і послуг

Поява навчальних закладів пов'язаних із набуттям різних професій; **утворено начальні заклади, основним завданням яких була підготовка учителів.**

У 1874 році – поява перших Педагогічних курсів удосконалення вчителів у м. Києві – **почалася історія Київського університету імені Бориса Грінченка.**

Шостий еволюційний поступ освіти

Перша половина XIX – початок XX ст.

(для України - 20-ті – 70-ті рр. XX ст.) -

запровадження обов'язковості

початкової, а згодом повної

загальної середньої освіти.

Сьомий еволюційний поступ ОСВІТИ

- розвиток цифрових технологій

- діти ідуть до школи не за знаннями, а за способами їх отримання, опрацювання та використання;

- школа втратила монополію на знання, яке стало широко доступним завдяки різноманітним способам накопичення та передавання інформації, вища освіта стає масовою, реалізується концепція освіти упродовж життя.

Сьомий еволюційний поступ Українська шкільної освіти

Завдання:

- подолати авторитаризм єдиних навчальних планів і програм;
- забезпечити варіативність, гнучкість, максимальну свободу форм, методів, технологій та методик;
- подолати негативні наслідки масовості та усереднення освіти, її орієнтацію на середньостатистичного учня та сумнівні результати навчання.

Сьомий еволюційний поступ української шкільної освіти

Демографічний спад

- за останні 10 років **кількість школярів в Україні скоротилася на 2322 тис.;**
- серед загальноосвітніх шкіл I-II ступеня (5281)- **27,7 % (1461) - мають контингент менше 40 учнів.;**
- із 2137 шкіл I ступеня - (806) **37,7 % нараховують менше 10 учнів.**

Сьомий еволюційний поступ української шкільної освіти

В Україні на одного учителя припадає 8,4 учня:

- у Тернопільській області це
співвідношення складає **6,1 : 1,**

-

- ще у **14** областях цей показник є нижчим
від загальноукраїнського.

-у м. Києві - **10,5 : 1.**

-Але майже 40% шкіл мають наполовину, а
той на 70 відсотків менший контингент учнів
від їх проектного потенціалу.

Українська шкільна освіта у сьомому еволюційному поступі.

Реформування:

1. Сім'я може повернути собі забрані школою функції:

-школа має бути суголосною із сім'єю у питаннях виховання, зокрема релігійного, а при можливості передати сім'ї все те, що вона погодиться взяти.

Українська шкільна освіта у сьомому еволюційному поступі

2. Відмова від консервативної моделі школи першого ступеня, на місце якої у сільській місцевості може прийти школа-родина, або будинок учителя:

- навчання має вийти зі стін шкільних приміщень.
- **замість школи, яка дає готові знання, має прийти школа, де формується світогляд у процесі досліджень.**

Українська шкільна освіта у сьомому еволюційному поступі

3. Варто відмовитися від стандартів змісту освіти та перейти до стандартів її якості, надати максимальну свободу у частині концепцій, форм і методів реалізації змісту освіти.

ПОГЛЯД НА СТРУКТУРУ.

- Початкова школа – 1-5 клас;
- Основна школа (гімназія) – 6-8 клас;
- Старша школа (ліцей) – 9-11 клас.

Українська шкільна освіта у сьомому еволюційному поступі

**4. Відмовитися від абсолютизації ролі шкільних
підручників, максимально урізноманітнити
дидактичні засоби навчання.**

*- "Наукові винаходи й знання
повинні ...опиратися не на книгу,
а на факт, не на віру тільки
сказаному й прочитаному, а на
висновки й з власного досвіду" –
Я. Чепіга.*

Українська шкільна освіта у сьомому еволюційному поступі

5. Створення навчально-дослідних центрів за моделлю міжшкільних комбінатів

-

Українська шкільна освіта у сьомому еволюційному поступі

6. Удосконалення мережі навчальних закладів, використання потенціалу коледжів, а також системи професійно-технічного навчання у профілізації шкільної освіти. Для цього необхідно передати коледжі та професійні ліцеї на місцевий бюджет.

Українська шкільна освіта у сьомому еволюційному поступі

7. Сприяти утвердженню нової філософії учителя.

Учитель школи - магістр:

- має бути учителем-дослідником, готовим вести психолого-педагогічні спостереження за розвитком дітей;
- робити відповідні узагальнення та вносити корективи;
- надавати консультації батькам;
- уміти вносити відповідні корективи до навчального процесу;
- бути лідером і сприяти становленню лідерів.

Українська шкільна освіта у сьомому еволюційному поступі

- ◎ зорієнтованість освіти на потреби особистості;
- ◎ забезпечення підготовки та професійний розвиток педагогічних кадрів;
- ◎ підвищення вмотивованості та якості педагогічної діяльності;
- ◎ забезпечення переходу від підтримки функціонування системи освіти до її розвитку;

Українська шкільна освіта у сьомому еволюційному поступі

- ◎ створення умов для розширення фінансової самостійності та автономії навчальних закладів;
- ◎ забезпечення інноваційності та інформаційно-технологічної актуальності системи освіти;
- ◎ здійснення переходу до стратегічного планування та програмно-цільового управління освітою;
- ◎ зниження ресурсо- та енергозатратності в системі освіти.

Українська шкільна освіта у сьомому еволюційному поступі

**За умови модернізації освіти
вже за декілька років можемо мати
заробітну плату педагога
на середньоєвропейському рівні,
створивши конкурентне середовище,
а через 15 - 20 років іншу,
модерну Україну.**

- ◎ Вважаю, що освіта потребує значно більше уваги сучасної науки, громадськості, суспільства і держави. З цією метою наш університет сприяє розвитку нового наукового напрямку - освітологія.
- ◎ Пропоную нашим колегам з різних країн ініціювати створення міжнародного центру освітології, а також розглянути пропозицію щодо започаткування проведення щорічних освітологічних форумів.

Дякую за увагу!